

TIESU PRAKSE EIROPAS INTEGRĀCIJAS JAUTĀJUMOS

Avots: www.jura.uni-goettingen.de/Schmitz

2. shēma

Dalībvalstu konstitucionālo tiesu prakse
par piedalīšanos integrācijā¹

(aktualizētā un papildinātā 2011.gada redakcija)

Iepriekšēja piezīme

Pārskatā ir ietverti konstitucionālo tiesu, kā arī citu tiesu, kuras pilda konstitucionālajām tiesām raksturīgās funkcijas, nolēmumi. Nolēmumu izvēle koncentrējas uz jau zināmiem (visupirms Itālijas *Corte costituzionale*, Vācijas *Bundesverfassungsgerichts* un Francijas *Conseil constitutionnel*) nolēmumiem un aktuālajiem (*Conseil constitutionnel*, Čehijas *Ústavní soud*, Latvijas *Satversmes tiesas*, Federālās Konstitucionālās tiesas, Ungārijas *Alkotmánybíróság* un Polijas *Trybunał Konstytucyjny*) *spriedumiem par Lisabonas Līgumu*. Taču uzmanība tiek pievērsta arī mazāk zināmiem nolēmumiem, īpaši no jaunajām dalībvalstīm.

Dalībvalstu konstitucionālo tiesu kompetencē neietilpst lemt par tiem *Eiropas tiesību* jautājumiem, kuri saskaņā ESL 19. panta pirmo daļu (agrāk EKL 220. pantu) ietilpst EST² kompetencē. Dalībvalstu tiesu praksei jāaprobežojas ar *valsts tiesību* jautājumiem, kas saistīti ar dalībvalstu piedalīšanos integrācijas procesā. Tā, piemēram, ja nacionālā konstitucionālā tiesa konstatētu, ka Eiropas Savienība ir pārkāpusi savu pilnvaras, tas būtu tikai autoritatīvs viedoklis par Eiropas tiesību jautājumu un nekas vairāk.

Itālijas Konstitucionālā tiesa (*Corte costituzionale*)³

Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Costa/Enel (Sent. 14/64)	1964	<ul style="list-style-type: none"> tādu līgumu, kas paredz suverenitātes ierobežošanu, parakstīšana un to ratificēšana ar parastu normatīvu aktu ir atbilstoša Itālijas Konstitūcijai vēlāks nacionālo tiesību noteikums prevalē pār Līgumu, kā arī pār ikvienu tiesību aktu, kas izdots, pamatojoties uz Līgumu 	CMLRev 1964, 224 Internets ⁴
Frontini (Sent. 183/73)	1973	<ul style="list-style-type: none"> EEK kā jauna supranacionāla un pastāvīga starpvalstu organizācija, kuru raksturo autonoma un neatkarīga tiesību sistēma Kopienas tiesības un nacionālās tiesības ir savstarpēji saskaņotas, taču nošķirtas tiesību sistēmas: Konstitucionālā tiesa nevar pārbaudīt konkrētu Kopienas regulu atbilstību Itālijas Konstitūcijai ja Kopienas tiesību noteikumi būtu pretrunā ar konstitucionālās iekārtas pamatprincipiem vai pamattiesībām, likums, ar kuru ticis ratificēts Romas līgums, tiktu atzīts par antikonstitucionālu 	Oppenheimer ⁵ Europarecht 1974, 255 Internets ⁶

¹ Materiāla tapšanā piedalījies *Thomas Schmitz, Giulia Rossolillo, Giorgos Christonakis, Julia Laffranque, Piotr Czarny, Harald Christian Scheu un Ola Zetterquist*. Tulkojumu no vācu/angļu valodas veica *Līga Ziediņa, Samirs Askerovs, Kaspars Gailītis, Laila Niedre, Jūlija Kolomijceva, Kristīna Krasta un Ieva Vanaga*. Skat. arī materiālus no simpozija „Verfassungsrechtsprechung zwischen Souveränität und Integration“ / „Konstitucionālo tiesu prakse. Ceļā no suverenitātes uz integrāciju“, kas notika Latvijas Universitātē, Rīgā, 2007., 2008. un 2009. gadā, http://home.lu.lv/~tschmit1/Veranstaltungen/Simpozijis_11.12.2009.htm, [/Simpozijis_28.11.2008.htm](http://home.lu.lv/~tschmit1/Veranstaltungen/Simpozijis_28.11.2008.htm) un [/Simpozijis_16.11.2007.htm](http://home.lu.lv/~tschmit1/Veranstaltungen/Simpozijis_16.11.2007.htm).

² Piezīme: Ņemiet vērā, ka šīs institūcijas nosaukums latviešu valodā ir „Eiropas Savienības Tiesa” („EST”). Līdz 2009. gada decembrim, kad spēkā stājās Lisabonas Līgums, tas bija „Eiropas Kopienų Tiesa” („EKT”). Tāpēc turpmāk latviešu valodas tekstā versijā attiecībā uz tiesas darbību pagātnē vai pieminot atsevišķus tiesas spriedumus, kas pieņemti līdz 2009. gada decembrim, ir jālieto attiecīgi vecais nosaukums un vecais saīsinājums. Angļu un vācu valodā no šīs terminoloģiskās problēmas var izvairīties, lietojot ne tik precīzo, bet pareizo, neoficiālo, bet bieži sastopamo apzīmējumu attiecīgi „European Court of Justice” („ECJ”) un „Europäischer Gerichtshof” („EuGH”).

³ Sastādījis *Giulia Rossolillo*, Università degli studi di Pavia.

⁴ www.cortecostituzionale.it/giurisprudenza/pronunce/scheda_indice.asp?sez=indice&Comando=LET&NoDec=14&AnnoDec=1964&TrmD=&TrmM=.

⁵ *A. Oppenheimer (izdevējs)*, The Relationship between European Community Law and National Law: The Cases, Cambridge, Cambridge University Press, 1994, 1. sēj., 629. lpp.

⁶ www.cortecostituzionale.it/giurisprudenza/pronunce/scheda_indice.asp?sez=indice&Comando=LET&NoDec=183&AnnoDec=1973&TrmD=&TrmM=.

ICIC (Sent. 232/75)	1975	<ul style="list-style-type: none"> Eiropas Kopienu tiesību pārkāpums pār ar tām nesaderīgām nacionālajām tiesībām, tomēr vispārējās jurisdikcijas tiesām nav tiesību atzīt nacionālo tiesību noteikumus par nepiemērojamiem un tām ir pienākums vērsties ar pieteikumu Konstitucionālajā tiesā, kas ir atbildīga par nesaderīgo nacionālo tiesību aktu atzīšanu par antikonstitucionāliem Itālijas Konstitūcijas 11. panta pārkāpuma dēļ 	Internets ⁷
Granital (Sent. 170/84)	1984	<ul style="list-style-type: none"> Kopienas tiesībām ir jāprevalē kā pār agrākiem, tā arī pār vēlākiem ar tām nesaderīgiem nacionālo tiesību noteikumiem automātiski, bez īpašas konstitucionālās kontroles: tādējādi Kopienas regulas iedarbība ir nepieļaut, ka strīdus gadījuma atrisināšanā tiek piemērots ar Kopienas tiesībām nesaderīgs nacionālo tiesību akts Itālijas Konstitucionālā tiesa sev patur tiesības: <ol style="list-style-type: none"> lemt par Kopienas tiesību atbilstību konstitucionālās iekārtas pamatprincipiem un pamattiesībām (skat. <i>Frontini</i>) lemt par tādu nacionālo tiesību aktu konstitucionalitāti, kas ir izdoti, lai traucētu vai kavētu Līguma izpildi, tajos gadījumos, kad runa ir par pašu konstitucionālo iekārtu vai tās pamatprincipiem 	Oppenheimer ⁸ CMLRev 1984, 760 Internets ⁹
Beca (Sent. 113/85)	1985	<ul style="list-style-type: none"> Eiropas Kopienu Tiesas spriedumos ietvertu atziņu tiesību normu iztulkošanas jautājumos pārkāpums 	Internets ¹⁰
Fragd (Sent. 232/89)	1989	<ul style="list-style-type: none"> Konstitucionālā tiesa ir tiesīga pārbaudīt atsevišķu Kopienas tiesību noteikumu atbilstību pamattiesībām Eiropas Kopienu Tiesas tiesības ierobežot sprieduma, ar kuru regula tiek atzīta par spēkā neesošu, iedarbību saskaņā ar EEKL 177. pantu (vēlāk: EKL 234. pantu; šobrīd: ESDL 267. pantu), tādējādi padarot šo spriedumu par nepiemērojamu tiesvedībā dalībvalsts tiesā, kura lūdz prejudiciālo nolēmumu, varētu pārkāpt Itālijas Konstitūcijas 24. pantu 	Oppenheimer ¹¹ Internets ¹²
Bolcāno province (Sent. 389/89)	1989	<ul style="list-style-type: none"> Eiropas Kopienu Tiesas spriedumos par līguma noteikumu pārkāpumiem ietvertu atziņu pārkāpums 	Internets ¹³
Umbrijas reģions (Sent. 384/94)	1994	<ul style="list-style-type: none"> Konstitucionālā tiesa var aizkavēt <i>ab initio</i> jebkādu risku, ka dalībvalsts neievēro Kopienas tiesības, pasludinot reģionāla (pašvaldības) līmeņa tiesību akta projektu par antikonstitucionālu 	Oppenheimer ¹⁴ Internets ¹⁵
Sicīlijas reģionālā asambleja (Sent. 94/95)	1995	<ul style="list-style-type: none"> Konstitucionāla tiesa var lemt par nacionālo tiesību atbilstību Kopienas tiesībām <i>principaliter</i> tiesvedības ietvaros 	Internets ¹⁶
Referenduma lietas (Sent. 31/2000, 41/2000, 353/2000)	2000	<ul style="list-style-type: none"> tāda referenduma nepieļaujamība, kas: <ol style="list-style-type: none"> atceltu tādu nacionālo tiesību noteikumu, ar ko tiek ieviestas Kopienas tiesības atceltu tādu nacionālo tiesību noteikumu, kas izpilda direktīvas, kuras ieviešanas termiņš vēl nav beidzies, prasības (priekšā stāvošas saistības pārkāpums) 	Internets ¹⁷

⁷ www.cortecostituzionale.it/giurisprudenza/pronunce/scheda_indice.asp?sez=indice&Comando=LET&NoDec=232&AnnoDec=1975&TrmD=&TrmM=

⁸ A. Oppenheimer (*izdevējs*), *The Relationship between European Community Law and National Law: The Cases*, Cambridge, Cambridge University Press, 1994, 1. sēj., 643. lpp.

⁹ www.cortecostituzionale.it/giurisprudenza/pronunce/scheda_indice.asp?sez=indice&Comando=LET&NoDec=170&AnnoDec=1984&TrmD=&TrmM=

¹⁰ www.cortecostituzionale.it/giurisprudenza/pronunce/scheda_indice.asp?sez=indice&Comando=LET&NoDec=113&AnnoDec=1985&TrmD=&TrmM=

¹¹ A. Oppenheimer (*izdevējs*), *The Relationship between European Community Law and National Law: The Cases*, Cambridge, Cambridge University Press, 1994, 1. sēj., 653. lpp.

¹² www.cortecostituzionale.it/giurisprudenza/pronunce/scheda_indice.asp?sez=indice&Comando=LET&NoDec=232&AnnoDec=1989&TrmD=&TrmM=

¹³ www.cortecostituzionale.it/giurisprudenza/pronunce/scheda_indice.asp?sez=indice&Comando=LET&NoDec=389&AnnoDec=1989&TrmD=&TrmM=

¹⁴ A. Oppenheimer (*izdevējs*), *The Relationship between European Community Law and National Law: The Cases*, Cambridge, Cambridge University Press, 2003, 2. sēj., 366. lpp.

¹⁵ www.cortecostituzionale.it/giurisprudenza/pronunce/scheda_indice.asp?sez=indice&Comando=LET&NoDec=384&AnnoDec=1994&TrmD=&TrmM=

¹⁶ www.cortecostituzionale.it/giurisprudenza/pronunce/scheda_indice.asp?sez=indice&Comando=LET&NoDec=94&AnnoDec=1995&TrmD=&TrmM=

Vācijas Federālā Konstitucionālā tiesa (<i>Bundesverfassungsgericht</i>)			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
EEK regulas	1967	<ul style="list-style-type: none"> konstitucionālā sūdzība par EEK regulām nav pieļaujama <ul style="list-style-type: none"> „valsts vara“ Federālās Konstitucionālās tiesas likuma [BverfGG] § 90 izpratnē ir tikai Vācijas Federatīvās Republikas varas izdotie akti EEK regulas ir „supranacionālas“ publiskās varas izdoti tiesību akti Kopiena kā „joprojām progresējošā integrācijas procesā esoša īpaša kopiena” EEKL „zināmā mērā šīs kopienas konstitūcija“ 	BVerfGE 22, 293 HV ¹⁸ , 44 Internets ¹⁹
Piena pulveris	1971	<ul style="list-style-type: none"> Kopienas tiesības kā patstāvīga tiesību sistēma²⁰ Pamatlikuma 24. panta pirmajā daļā (šobrīd – 23. panta pirmā daļa) Vācijas tiesām uzliktais pienākums piemērot Kopienas tiesības <ul style="list-style-type: none"> pamatojums: teleoloģiska 24. panta pirmās daļas iztulkošana: sākotnējam un ekskluzīvam suverēnās varas nesējam ir jāatzīst supranacionālas institūcijas tiesību akti; <i>effēt utile</i> arguments: tikai tā pilsonis kā tirgus dalībnieks var realizēt savas subjektīvās tiesības Kopienas tiesību pārākums – nacionālās tiesas spriedums par kolidējošu nacionālo tiesību normu nepiemērošanu 	BVerfGE 31, 145 HV, 42
Kamēr I („Solange I“)	1974	<ul style="list-style-type: none"> kamēr Kopienas tiesības nesatur Parlamenta pieņemtu pamattiesību katalogu, kas būtu līdzvērtīgs Pamatlikuma pamattiesību katalogam, Federālā Konstitucionālā tiesa sargā Pamatlikumā ietvertās pamattiesības, lemjot konkrētās normas kontroles procesā par Kopienas tiesību piemērošanu <ul style="list-style-type: none"> dibināšanas līgums uzliek par pienākumu konflikta gadījumā Kopienai meklēt risinājumu, kurš saskanētu ar Pamatlikumā noteikto pienākumu Pamatlikuma 24. panta pirmā daļa (šobrīd – 23. panta pirmā daļa) pilnvaro nevis nodot valsts varu kādai citai starpvalstu institūcijai, bet gan tikai atver tiesību sistēmu supranacionālo tiesību tiešai iedarbībai un piemērošanai Pamatlikuma 24. panta pirmā daļa nepieļauj iejaukšanos Konstitūcijas identitātē 	BVerfGE 37,271 (277 ff.) HV, 45 Internets ²¹
Eurocontrol	1981	<ul style="list-style-type: none"> Pamatlikuma 19. panta pirmā daļa neattiecas uz supranacionālas institūcijas izdotiem tiesību aktiem²² <ul style="list-style-type: none"> supranacionālas institūcijas pasākumi nav „valsts vara“ 19. panta ceturtās daļas izpratnē pamatojums arī izriet no Pamatlikuma 24. panta pirmās daļas jēgas un mērķa (supranacionālas institūcijas funkcionēšana ir apdraudēta, ja DV ir atšķirīgs tiesiskās aizsardzības līmenis) Pamatlikuma 24. panta pirmajā daļā noteiktais jāiztulko sašaurināti (neattiecas uz regulām) suverēno tiesību nodošana kā materiāltiesiskas izmaiņas Konstitūcijā <ul style="list-style-type: none"> pamatojums: izmaiņas konstitucionāltiesiski noteiktajā kompetenču sistēmā 	BVerfGE 58, 1 HV, 49

¹⁷ www.cortecostituzionale.it/giurisprudenza/pronunce/scheda_indice.asp?sez=indice&Comando=LET&NoDec=31&AnnoDec=2000&TrmD=&TrmM=, /scheda_indice.asp?sez=indice&Comando=LET&NoDec=41&AnnoDec=2000&TrmD=&TrmM=, /scheda_indice.asp?sez=indice&Comando=LET&NoDec=353&AnnoDec=2000&TrmD=&TrmM=

¹⁸ Nolēmumu krājums *Hummer/Vedder*, *Europarecht in Fällen*, 4. izdevums, 2005.

¹⁹ www.servat.unibe.ch/law/dfr/bv022293.html

²⁰ Secinājums apstiprināts ar BVerfGE 37, 271, 277. lpp. (Kamēr I).

²¹ www.servat.unibe.ch/law/dfr/bv037271.html; tulkojums angļu valodā: www.utexas.edu/law/academics/centers/transnational/work_new/german/case.php?id=588

²² Atšķirīgs viedoklis BVerfGE 89, 155, 175 un 7. tēze (Māstrihtas spriedums).

<p>Kamēr II („Solange II“)</p>	<p>1986</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kamēr Kopienas nodrošina pietiekamu pamattiesību aizsardzību, kā to sargā arī Pamatlikums, Federālā Konstitucionālā tiesa atteiksies no piekritības izvērtēt Kopienas sekundāro tiesību piemērošanas jautājumus; šādi pieteikumi konkrētās normu kontroles procesa ietvaros netiks pieņemti izskatīšanai²³ • EKT kā likumīgais tiesnesis Pamatlikuma 101. panta pirmās daļas 2. teikuma izpratnē • EEKL regulu tiešā spēkā esamība un piemērojamības pārākums izriet no <i>tiesību piemērošanas pavēles (Rechtsanwendungsbefehl)</i>, kas ir dota likumā par EEKL atbalstīšanu <ul style="list-style-type: none"> - Pamatlikuma 24. panta pirmā daļa (šobrīd – 23. panta pirmā daļa) atļauj piemērošanas un spēkā esamības pārākumu nacionālajās <i>tiesību piemērošanas pavēlēs</i> 	<p>BVerfGE 73, 339 (366 ff.) HV, 52 Internets²⁴</p>
<p>Kloppenburg</p>	<p>1987</p>	<ul style="list-style-type: none"> • EKT prakse direktīvu tiešās piemērojamības jautājumos nevar tikt apstrīdēta; EKT tiesību tālākveidošanas leģitimitāte 	<p>BVerfGE 75, 223 HV, 18</p>
<p>Tabakas marķēšanas direktīva (Palātas lēmums)</p>	<p>1989</p>	<ul style="list-style-type: none"> • konstitucionālās sūdzības nav iespējamā par Federālās valdības līdzdarbību Kopienas sekundāro tiesību aktu radīšanas procesā <ul style="list-style-type: none"> - pamatojums: līdzdarbošanās nav attiecībā uz pilsoni izdots publiskās varas tiesību akts - taču: likumdevējs, ieviešot direktīvas, ir saistīts ar rīcības brīvības robežām; konstitucionālā sūdzība par ieviešanas likumu 	<p>EuR 1989, 270 NJW 1990, 974 HV, 61</p>
<p>Nakts darbs</p>	<p>1992</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kopienas tiesību (piemērošanas) pārākuma nostiprināšana 	<p>BVerfGE 85, 191 HV, 62</p>
<p>Māstrihtas spriedums</p>	<p>1993</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eiropas Savienība kā <i>valstu apvienība (Staatenverbund)</i>, nevis federāla valsts <ul style="list-style-type: none"> - dalībvalstis kā „līgumu kungi“; nav iespējama Savienības kompetenču-kompetence (<i>Kompetenz-Kompetenz</i>) • demokrātijas princips neattur no līdzdalības pārnacionālā kopienā, taču šādai līdzdalībai ir nepieciešama demokrātiska leģitimitāte <ul style="list-style-type: none"> - to vispirms rada dalībvalstu tautas attiecībā uz nacionālajiem parlamentiem; bet tikai papildinoši – aizvien pieaugoši – arī Eiropas Parlaments - Savienības demokrātiskie pamati ir jāsteno kopsolī ar integrācijas procesu - kompetences sakoncentrēšana Padomes kā izpildvaras orgāna „rokās“ ir neiedomājama, tomēr pilnvarām, kas paliek Vācijas Bundestāgam, ir jābūt pietiekami nozīmīgām • Pamatlikuma 38. pants izslēdz valsts varas tiesību nodošanu, kas būtu nenoteikta un suverenitātes saturu mazinoša <ul style="list-style-type: none"> - vispārīgs Savienībai nodots pilnvarojums vai kompetenču-kompetences nodošana nebūtu pieļaujama²⁵ - pilsonis var vērsties ar konstitucionālo sūdzību par tiesībām uz politisko līdzdarbību un ietekmi, kas izriet no Pamatlikuma 38. panta • Federālā Konstitucionālā tiesa pārbauda Savienības tiesību aktus saistībā ar kompetences robežu ievērošanu²⁶ <ul style="list-style-type: none"> - dibināšanas līgumi izšķir starp līguma iztulkošanu un tā paplašināšanu - tādējādi literatūrā ir mēģinājumi konstruēt tādu tiesību figūru kā „kompetenču pārkāpjošais tiesību akts“ („<i>ausbrechender Rechtsakt</i>“) • Federālās Konstitucionālās tiesas un EKT sadarbības attiecības pamattiesību aizsardzībā²⁷ <ul style="list-style-type: none"> - Federālā Konstitucionālā tiesa aizsargā pamattiesības Vācijā ne tikai gadījumos, kad tās tiek pārkāptas no valsts orgānu puses²⁸ - EKT nodrošina pamattiesību aizsardzību individuālā gadījumā, Federālā Konstitucionālā tiesa aprobežojas ar neatņemamo pamattiesību standartu vispārēju nodrošināšanu - tādēļ daudz literatūras par (šķietamajām) iespējām veidot šīs sadarbības attiecības 	<p>BVerfGE 89, 155 NJW 1993, 3047 HV, 64²⁹ Internets³⁰</p>

²³ Kā „sagatavojošu“ spriedumu skat. 1979 BVerfGE 52, 187 (“Varbūt...”).

²⁴ www.oefre.unibe.ch/law/dfr/bv073339.html; tulkojums angļu valodā: www.utexas.edu/law/academics/centers/transnational/work_new/german/case.php?id=572

²⁵ Par šo jautājumu skat. arī Čehijas *Ústavní soud* secinājumus spriedumā pirmajā Lisabonas Līguma lietā (skat. 13. lpp.).

²⁶ Kā „sagatavojošu“ spriedumu skat. 1984. gada spriedumu BVerfGE 68, 1, 98 f. (*Pershing* raķetes): uz būtiskām izmaiņām dibināšanas līgumos noteiktajā integrācijas programmā un tās īstenošanā neattiecas iepriekšējais ratifikācijas likums.

²⁷ *De facto* atcelts ar BVerfGE 102, 147 (Banānu tirgus kārtība).

Televīzijas direktīva	1995	<ul style="list-style-type: none"> Federālās valdības veiktā Vācijas Federatīvās Republikas kā dalībvalsts tiesību īstenošana var tikt pārbaudīta Konstitucionālajā tiesā Federācijas-zemju strīda gadījumā Kopienas institūcijās Federālajai valdībai kā zemju interešu pārstāvei ir jāaizstāv no Kopienas iejaukšanās tās dalībvalstu kompetences, kas Vācijas Federatīvajā Republikā ir nodotas zemēm³¹ <ul style="list-style-type: none"> pamatojums: izriet no Federācijas lojalitātes principa pastāvot kopējam uzskatam, ka Kopienai konkrētajā gadījumā nav kompetences, Federālajai valdībai Padomē ir jābalso pret konkrēto tiesību aktu 	BVerfGE 92, 203 HV, 94 Internets ³²
Vietu sadale EP (Palātas lēmums)	1995	<ul style="list-style-type: none"> nevienlīdzīga vietu sadale starp dalībvalstīm Eiropas Parlamentā nav pretrunā vēlēšanu tiesību vienlīdzībai, jo tas atbilst ES kā valstu apvienības raksturam 	NJW 1995, 2216 HV, 83
Monetārā savienība	1998	<ul style="list-style-type: none"> konstitucionālā sūdzība pret eiro ieviešanu ir acīmredzami nepamatota <ul style="list-style-type: none"> piekrišanas likums Māstrihtas līgumam kā satura un ierobežojumu noteikšana pamattiesību uz īpašumu izpratnē (Pamatlikuma 14. panta pirmās daļas otrais teikums) ekonomiski novērtējumi un prognozes līdzīgi kā pārbaudot konverģences kritērijus pēc EKL 109.j panta (šobrīd – ESDL 140. panta) nedrīkst tikt vērtēti pamattiesību individuālizētā mērogā 	BVerfGE 97, 350 HV, 83 Internets ³³
Banānu tirgus kārtība	2000	<ul style="list-style-type: none"> pamattiesību aizsardzība Federālajā Konstitucionālajā tiesā ES lietās tikai saskaņā ar Kamēr II spriedumā izstrādāto formulu <ul style="list-style-type: none"> slēpta korekcija tiesas spriedumam Māstrihtas lietā, apgalvojot kontinuitāti; jēdziens "sadarbības attiecības" vairs netiek lietots! tiesu pieteikumu un konstitucionālo sūdzību pamatojumam tiek izvirzītas stingras prasības <ul style="list-style-type: none"> tiek prasīta salīdzināšana pamattiesību aizsardzībā nacionālā un Savienības līmenī pēc parauga Kamēr II spriedumā; jākonstatē, ka obligātā un pienācīga aizsardzība Eiropas Savienībā kopumā vairs nav nodrošināta 	BVerfGE 102, 147 NJW 2000, 3124 HV, 93 ³⁴ Internets ³⁵
Eiropas apcietināšanas orderis ³⁶	2005	<ul style="list-style-type: none"> Vācijas likumdevējam, ieviešot ietvarlēmumu par Eiropas apcietināšanas orderi, ir jāievēro samērīgums, ierobežojot pamattiesības netikt izdotam (Pamatlikuma 16. pants); likumdevējam ieviešanas rīcības brīvība, kuru Savienības tiesības piešķir dalībvalstīm, ir jāizmanto pamattiesību saudzējošā veidā <ul style="list-style-type: none"> izvērtējums ir jāveic katrā gadījumā individuāli, ja darbība ir notikusi Vācijā, bet sekas ir iestājušās ārvalstīs sadarbība „trešā pīlāra“ ietvaros, kas izpaužas ierobežotā savstarpējā atzīšanā un krimināltiesību sistēmu ne-harmonizācijā, ir, ņemot vērā subsidiaritātes principu (Pamatlikuma 23. panta pirmā daļa), ceļš uz nacionālās identitātes un valstiskuma saglabāšanu kopīgā Eiropas tiesiskā telpā 	BVerfGE 113, 273 Internets ³⁷

²⁸ Atteikšanās no iepriekšējās nostājas BVerfGE 58, 1, 27 (Eurocontrol).

²⁹ Galveno atziņu tulkojums angļu valodā ir atrodams *Weatherill*, Cases and Materials on EU Law, 8. izdevums, 2007, 662. un turpm. lpp. Tulkojumā gan ir dažas neprecizitātes, kuras nevar tikt novērstas Federālās Konstitucionālās tiesas izmantotās terminoloģijas dēļ.

³⁰ www.servat.unibe.ch/law/dfr/bv089155.html.

³¹ Skat. regulējumu Pamatlikuma 23. panta ceturtajā līdz sestajā daļā un likumā Par Federācijas un zemju sadarbību Eiropas Savienības lietās [EUZBLG].

³² www.servat.unibe.ch/law/dfr/bv092203.html.

³³ www.bverfg.de/entscheidungen/rs19980331_2bvr187797.html; tulkojums angļu valodā: www.bundesverfassungsgericht.de/entscheidungen/rs19980331_2bvr187797en.html.

³⁴ Galveno atziņu tulkojums angļu valodā ir atrodams *Weatherill*, Cases and Materials on EU Law, 8. izdevums, 2007, 665. un turpm.lpp.

³⁵ www.servat.unibe.ch/law/dfr/bv102147.html; tulkojums angļu valodā: www.bundesverfassungsgericht.de/entscheidungen/rs19980331_2bvr187797en.html.

³⁶ Par šo jautājumu skat. arī 2005. gada Polijas *Trybunal Konstytucyjny* (skat. 11 lpp.) un 2006. gada Čehijas *Ústavní soud* (skat. 13. lpp.) spriedumus.

³⁷ www.bundesverfassungsgericht.de/entscheidungen/rs20050718_2bvr223604.html; tulkojums angļu valodā: www.bundesverfassungsgericht.de/entscheidungen/rs20050718_2bvr223604en.html.

<p>Lisabonas spriedums</p>	<p>2009</p>	<ul style="list-style-type: none"> • saskaņā ar Pamatlikuma 38. panta pirmo daļu pilsoņa tiesības iesniegt konstitucionālo sūdzību par Savienības pietiekamu demokrātisku leģitimizāciju, Vācijas valstiskuma ievērošanu un valsts struktūras principu ievērošana integrācijas procesā • labvēlīguma pret Eiropas Savienības tiesībām princips <ul style="list-style-type: none"> - ar vairāk vai mazāk Savienības tiesībām labvēlīgu konkretizāciju • kompetences piešķiršanas principa (=noteiktu pilnvaru piešķiršanas principa) centrālā nozīme supranacionālajā integrācijā <ul style="list-style-type: none"> - saskaņā ar Pamatlikuma 23. panta pirmās daļas otro teikumu likuma pieņemšana ir priekšnoteikums, lai Federālā valdība varētu paust piekrišanu autonomu grozījumu izdarīšanai Līgumā vienkāršotajā Līguma pārskatīšanas procedūrā un „laipas” procedūrā [„Brückenverfahren”] (ESL 48. panta sestā, septītā daļa, 81. panta trešā daļa jaunajā redakcijā etc.) - saskaņā ar Pamatlikuma 23.panta pirmās daļas otro teikumu likuma pieņemšana ir priekšnoteikums arī gadījumā, ja Federālā valdība piekrīt elastīguma klauzulas piemērošanai (ESDL 352. pants) • Federālās Konstitucionālās tiesas veiktā Savienības tiesību aktu <i>Ultra-vires-kontrole</i> <ul style="list-style-type: none"> - papildus identitātes kontrolei - iesaistīšanās „acīmredzamā pilnvaru robežu pārkāpšanas” gadījumā (Iebildums: EKT ir ekskluzīva pārbaudīšanas kompetence, kā arī privilēģija pieļaut autoritatīvu kļūdu – iejaukšanās tikai gadījumā, ja ļaunprātīgi tiek paciesta kompetenču robežu pārkāpšana!)³⁸ - tikai Federālā Konstitucionālā tiesa (Iebildums: iejaukšanās speciālo tiesu kompetencē nacionālajā līmenī – Konstitucionālā tiesa nav augstākais tiesiskais valsts sargs!) • suverenitātes nodošanas robežas, kas izriet no demokrātijas principa <ul style="list-style-type: none"> - = supranacionālās integrācijas robežas (kas var tikt pārvarētas tikai dibinot Federālu Eiropas valsti) - dalībvalstīm ir jā saglabā pietiekami daudz pilnvaru, lai tā varētu politiski veidot ekonomiskās, kulturālās un sociālās dzīves attiecības - problemātiskās jomas: krimināltiesības, bruņoto spēku mobilizēšana, svarīgākie fiskāla rakstura lēmumi, būtiski sociālpolitiski lēmumi, īpaši nozīmīgi lēmumi kultūras jomā (valoda, skolu un izglītības sistēma, ģimenes tiesības etc.)³⁹ • demokrātijas principa īstenošana Eiropas Savienībā nav analoga tā īstenošanai valstī / vēl nav Eiropas tautas • degresīvi proporcionālā vietu sadale Eiropas Parlamentā nav savienojama ar demokrātisko vienlīdzību⁴¹ <ul style="list-style-type: none"> - vienlīdzīgu vēlēšanu princips ir viens no demokrātisko Eiropas valstu kopīgajiem vispārējiem tiesību principiem; saistība ar cilvēka cieņu - ņemot vērā demokrātijas deficītu, nevar veidoties Eiropas vairākuma griba, kuras nesējs varētu būt Eiropas valdība - pretruna ar diskriminācijas aizliegumu pilsonības dēļ, kas ir Eiropas Savienības tiesību centrālā ideja - tomēr pieļaujama, jo Savienība kā „valstu apvienība” un EP nav Eiropas tautas, bet gan dalībvalstu tautu pārstāvji; uz šādu pārstāvību saskaņā ar ESL 10. panta pirmo daļu jaunajā redakcijā attiecas „pārstāvības demokrācija” (kritika: netiek analizēta ne-valstiskas Eiropas Savienības tautas pastāvēšana) 	<p>BVerfGE 123, 267 NJW 2009, 2267 40 Internets</p>
-----------------------------------	-------------	--	--

³⁸ See, however, the correction and concretisation in BVerfG, 06.07.2010, 2 BvR 2661/06 (Honeywell).

³⁹ Ņemiet vērā: līdz šim savādāk Čehijas *Ústavní soud* spriedumā otrajā Lisabonas Līguma lietā (skat. 14. lpp.).

⁴⁰ www.bundesverfassungsgericht.de/entscheidungen/es20090630_2bve000208.html (tulkojumu angļu valodā skat. /es20090630_2bve000208en.html).

⁴¹ Par šo jautājumu skat. arī Čehijas *Ústavní soud* secinājumus spriedumā otrajā Lisabonas Līguma lietā (skat. 14. lpp.).

<p>Honeywell</p>	<p>2010</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>correction and concretisation of a passage in the Lisbon judgement</i>: Ultra vires review by the Bundesverfassungsgericht can only be considered if a breach of competences on the part of the European bodies is "<i>sufficiently qualified</i>". This is contingent on the act of the authority of the European Union being "<i>manifestly</i>" in breach of competences and the impugned act leading to a "<i>structurally significant shift to the detriment of the Member States</i>"⁴² in the structure of competences <ul style="list-style-type: none"> - the Bundesverfassungsgericht must exercise its control powers in a manner that is reserved and open towards European law - note the shift from "apparently" ["ersichtlich"] to "manifestly" ["offensichtlich"] in breach. However, the criterium "manifestly" is not substantiated; instead, the Court refers to heterogeneous formulations in doctrine (CRITISICM: This disguised correction is insufficient, since it does not ensure that the Bundesverfassungsgericht, respecting the exclusive jurisdiction and the privilege of misconception [Privileg des autoritativen Irrtums] of the ECJ, will not intervene, as long as the threshold of an arbitrary excess of powers is not passed!) • Before assuming an ultra vires act, the Bundesverfassungsgericht must obtain a preliminary ruling of the ECJ on those questions, which have arisen and which the ECJ has not yet clarified • limits to judicial further development of law <ul style="list-style-type: none"> - no political latitudes - a major limit: the principle of conferral (= principle of specific attribution of powers); however, there is no sufficiently qualified breach unless a judicial development of law, which is not justifiable in terms of legal method, has the effect of establishing competences in practice - in the Mangold case (C-144/04)⁴³ the judicial development of law was legitimate⁴⁴ • protection of legitimate expectations in constellations of retroactive inapplicability of national statutory provisions as a result of ECJ rulings <ul style="list-style-type: none"> - Bundesverfassungsgericht suggests secondary protection of legitimate expectations by compensating for the damage caused by breach of trust 	<p>BVerfGE 126, 286 NJW 2010, 3422 Internets⁴⁵</p>
<p>euro rescue package</p>	<p>2011</p>	<ul style="list-style-type: none"> • preservation of the budget autonomy of the Bundestag in the process of integration <ul style="list-style-type: none"> - the decision on revenue and expenditure of the public sector must remain permanently in the hand of the Bundestag as a <i>fundamental part of the ability of a constitutional state to democratically shape itself</i>. - When establishing mechanisms of considerable financial importance which can lead to incalculable burdens, the Bundestag must ensure that later on, mandatory approval by the Bundestag is always obtained again. It is prohibited from establishing permanent mechanisms under the law of international treaties which result in an assumption of liability for other states' decisions. - Every larger scale <i>aid</i> to other member states provided by the Federation <i>in a spirit of solidarity</i> and involving public expenditure <i>must be specifically approved</i> by the Bundestag. Sufficient parliamentary influence must also be ensured with regard to the manner in which the funds that are made available are dealt with. - assumptions of guarantees must not entail that in the case of guarantee events budget autonomy is virtually rendered completely ineffective; margin of appreciation of the legislator with regard to the probability of having to make payments, the sustainability of the federal budget and the economic performance of Germany • a right of the citizen under art. 38(1) BL (read together with art. 20(1, 2), 79(3) BL), enforceable by constitutional complaint, that the budget autonomy of the Bundestag will be preserved <ul style="list-style-type: none"> - continuation and defending of the often criticised doctrine established in the Maastricht and Lisbon judgements 	<p>BVerfGE 125, 385 Internets⁴⁶</p>

⁴² See also the criticism of the Justice *Landau* in his dissenting opinion, www.bundesverfassungsgericht.de/entscheidungen/rs20100706_2bvr266106en.html, no. 94 (102 ff.).

⁴³ See Diagram (shēma) 1, p. 8.

⁴⁴ Denied by Justice *Landau* in his dissenting opinion, no. 94 (105 ff.).

⁴⁵ www.bundesverfassungsgericht.de/entscheidungen/rs20100706_2bvr266106.html; English translation: [/rs20100706_2bvr266106en.html](http://rs20100706_2bvr266106en.html).

Francijas Konstitucionālā padome (<i>Conseil constitutionnel</i>)			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Māstrihta I (92-308 DC)	1992	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Nacionālās suverenitātes princips</i> (Konstitūcijas preambula kopsakarā ar 1789. gada Cilvēktiesību un pilsoņtiesību deklarācijas 3. pantu) neliedz piederību kādai pārnacionālai organizācijai; taču pienākumi, kuri skar "conditions essentielles d'exercice de la souveraineté nationale", prasa iepriekšēju Konstitūcijas grozīšanu⁴⁷ <ul style="list-style-type: none"> - šāds pienākums monetārās savienības un kopienas vīzu politikas gadījumā; skat. tagad Konstitūcijas. 88-2 pants • Eiropas Savienības pilsoņu pašvaldību vēlēšanu tiesības ir nesavienojamas ar Konstitūcijas 3. panta ceturto daļu, jo ietekmē Senāta vēlēšanas⁴⁸ <ul style="list-style-type: none"> - tāpēc, ka attiecīgās tautas pārstāvniecība veido orgānu, kas vēl netieši ievēlētu Senātu un Senāts piedalās nacionālās suverenitātes īstenošanā (3. panta pirmā daļa); skat. tagad Konstitūcijas. 88-3.pants (Eiropas Savienības pilsoņi tiek izslēgti tikai no piedalīšanās Senāta vēlēšanas) • Savienības pilsoņu vēlēšanu tiesības Francijā, ievēlot Eiropas Parlamentu, ir neapstrīdamas <ul style="list-style-type: none"> - 3. panta ceturta daļa šajā gadījumā nav būtiska, jo Eiropas Parlaments atrodas ārpus Francijas Republikas valsts struktūras • pietiekamu pamattiesību aizsardzību Savienībā nodrošina ESL F. panta otrā daļa (vēlāk ESL 6. panta otrā daļa, šobrīd ESDL 6.panta trešā daļa) 	Recueil, S. 55 Internets ⁴⁹
Māstrihta II (92-312 DC)	1992	<ul style="list-style-type: none"> • Māstrihtas līgums ir atbilstošs (grozītai) Konstitūciju • nekādu materiāltiesisku robežu Konstitūcijas grozīšanai, izņemot Konstitūcijas 89. panta ceturto daļu (republikas valdīšanas forma) • procesā pēc Konstitūcijas 54. panta netiek pārbaudītas Konstitūcijas grozīšanas robežas 	Recueil, 76 Internets ⁵⁰
Māstrihta III (92-313 DC)	1992	<ul style="list-style-type: none"> • nekāda normu kontrole pār likumiem, kas pieņemti tautas nobalsošanā 	Recueil, 94 Internets ⁵¹
Amsterdamas līgums (97-394 DC)	1997	<ul style="list-style-type: none"> • kompetenču nodošana vīzu, migrācijas un patvēruma jautājumos skar "conditions essentielles d'exercice de la souveraineté nationale" <ul style="list-style-type: none"> - tādēļ Amsterdamas līguma ratifikācija prasa grozījumus konstitūcijā 	Recueil, 344 Internets ⁵²
Economie numérique (2004-496 DC)	2004	<ul style="list-style-type: none"> • EK direktīvu ieviešana saskaņā ar Konstitūcijas 88-1 pantu ir atļauta; izņēmumiem jābūt skaidri noteiktiem Konstitūcijā ["disposition expresse contraire"] • bez šādas skaidras atrunas Konstitūcijā kompetenču ievērošanas un pamattiesību aizsardzības kontrole ar EK direktīvām ir tikai Kopienas jurisdikcijas uzdevums 	Recueil, 101 Internets ⁵³

⁴⁶ www.bundesverfassungsgericht.de/entscheidungen/rs20110907_2bvr098710.html; English press release: /pressemitteilungen/bvg11-055en.html.

⁴⁷ Skat. Francijas Konstitūcijas 54. pantu.

⁴⁸ Asāk Vācijas *Federālā Konstitucionālā tiesa* (BVerfGE 83, 37) attiecībā uz Pamatlikuma 20. panta otrās daļas pirmo teikumu: „Tauta“ ir tikai valsts tauta [attiecīgai valstij piederīgie], tāpēc tīras ārzemnieku tiesības vēlēēt pašvaldību nav pieļaujamas; taču tagad skat. jauno regulējumu Pamatlikuma 28. panta pirmās daļas trešajā teikumā.

⁴⁹ www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/depuis-1958/decisions-par-date/1992/92-308-dc/decision-n-92-308-dc-du-09-avril-1992.8798.html (turpat arī tulkojums vācu un angļu valodā).

⁵⁰ www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/depuis-1958/decisions-par-date/1992/92-312-dc/decision-n-92-312-dc-du-02-septembre-1992.8800.html (turpat arī tulkojums vācu un angļu valodā).

⁵¹ www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/depuis-1958/decisions-par-date/1992/92-313-dc/decision-n-92-313-dc-du-23-septembre-1992.8822.html (turpat arī tulkojums vācu un angļu valodā).

⁵² www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/depuis-1958/decisions-par-date/1997/97-394-dc/decision-n-97-394-dc-du-31-decembre-1997.11129.html (turpat arī tulkojums vācu un angļu valodā).

⁵³ www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/depuis-1958/decisions-par-date/2004/2004-496-dc/decision-n-2004-496-dc-du-10-juin-2004.901.html.

Līgums par Konstitūciju Eiropai (2004-505 DC)	2004	<ul style="list-style-type: none"> tikai daži noteikumi, kuri nodod kompetences vai maina to īstenošanas veidu (īpaši atteikšanās no vienbalsības), aizskar "conditions essentielles d'exercice de la souveraineté nationale"; turklāt dalībvalstu parlamentiem piešķirto jauno tiesību īstenošanai ir nepieciešami grozījumi konstitūcijā Līgumam par Konstitūciju piemīt starptautiska līguma tiesiskā daba Pamattiesību harta nav pretrunā Francijas Konstitūcijai 	Recueil, 173 Internets ⁵⁴
Intelektuālā īpašuma tiesības informācijas sabiedrībā (2006-540 DC)	2006	<ul style="list-style-type: none"> EK-direktīvu ieviešana nacionālajās tiesībās ir konstitucionāltiesisks pienākums <ul style="list-style-type: none"> – nolēmumā "économie numérique" (2004-496 DC) nostiprinātā jaunā virziena vispārēja nostiprināšana taču tā nevar būt pretrunā tādām noteikumam vai principam, kas ir daļa no <i>Francijas Konstitūcijas identitātes</i> ["inhérent à l'identité constitutionnelle de la France"], izņemot gadījumus, kad Konstitūcijas pieņēmējs ["constituant"] tam ir piekritis <ul style="list-style-type: none"> – pirmā nolēmumā "économie numérique" paustās pozīcijas nozīmes mazināšana Konstitucionālā padome ir tā, kurai ir pienākums Konstitūcijas 61. pantā noteiktajā procedūrā [<i>preventīvā</i> normu kontrole] raudzīties, lai tiktu ievērots direktīvu ieviešanas nacionālajās tiesībās pienākums; taču par to Konstitucionālajai padomei ir jāizlemj pirms 61. pantā noteiktā likuma izsludināšanas termiņa beigām. Tādējādi tā nevar nosūtīt EKT pieteikumu prejudiciāla nolēmuma saņemšanai un likuma normu var pasludināt par antikonstitucionālu tikai gadījumā, ja tā ir <i>acīmredzami pretrunā</i> ar direktīvu, kuras ieviešanai tā paredzēta.⁵⁵ <ul style="list-style-type: none"> – otrā nolēmumā "économie numérique" paustās pozīcijas nozīmes mazināšana 	Recueil, p. 88 Internets ⁵⁶
Lisabonas Līgums (2007-560 DC)	2007	<ul style="list-style-type: none"> netiek pārbaudīti tie Līguma noteikumi, ar kuriem tiek pārņemtas jau iepriekš uzņemtas saistības pieņemot Konstitūcijas 88-1 pantu, Konstitūcijas likumdevējs [likumdevējs, kas izdara grozījumus Konstitūcijā] ir pienācīgi ņēmis vērā Kopienas tiesību sistēmas pastāvēšanu, kas ir integrēta nacionālajā tiesību sistēmā un nav starptautisko tiesību sistēmas satāvdaļa; tajā pašā laikā noteikumi apstiprina Konstitūcijas kā nacionālās tiesību sistēmas normas augstāko juridisko spēku lai nodotu atsevišķas pilnvaras (kas skar būtiskus nacionālās suverenitātes īstenošanas nosacījumus), kā arī lai īstenotu noteikumu par nacionālajiem parlamentiem nodotajām jaunajām pilnvarām, Francijā ir nepieciešami grozījumi Konstitūcijā 	Recueil, 459 Internets ⁵⁷
Grieķijas Valsts Padome (Συμβούλιο της Επικρατείας)⁵⁸			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Valstij parādā palikušo personu izceļošanas aizliegums lieta Nr. 3502/1994 (4. Senāts)	1994	<ul style="list-style-type: none"> valstij parādā palikušo personu izceļošanas aizlieguma neatbilstība Kopienas tiesībām, ņemot vērā darba ņēmēju pārvietošanās brīvību un brīvību veikt uzņēmējdarbību <ul style="list-style-type: none"> – vienreizēja un vispārēja pieņēmuma izdarīšana, ka kolīzijas gadījumā pārākuma attiecības darbojas par labu Kopienas tiesību sistēmai – tas pats Senāts šo pausto nostāju vēlāk pārskatīja 	Dioikitiki Diki 1995, 448, Δiki 1995, 937 Internets ⁵⁹

⁵⁴ www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/depuis-1958/decisions-par-date/2004/2004-505-dc/decision-n-2004-505-dc-du-19-novembre-2004.888.html (turpat arī tulkojums vācu, angļu un spāņu valodā).

⁵⁵ Skat. arī *Francijas Konstitucionālā padome*, 12.05.2010, 2010-605 DC, www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/acces-par-date/decisions-depuis-1959/2010/2010-605-dc/decision-n-2010-605-dc-du-12-mai-2010.48186.html.

⁵⁶ www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/depuis-1958/decisions-par-date/2006/2006-540-dc/decision-n-2006-540-dc-du-27-juillet-2006.1011.html (turpat arī tulkojums vācu un angļu valodā).

⁵⁷ www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/francais/les-decisions/depuis-1958/decisions-par-date/2007/2007-560-dc/decision-n-2007-560-dc-du-20-decembre-2007.1166.html (turpat arī tulkojums vācu, angļu un spāņu valodā).

⁵⁸ Sastādījis *Giorgos Christonakis*, Atēnas.

⁵⁹ Skat. <http://lawdb.intrasoftnet.com>.

Privāto augstskolu atzīšana lieta Nr. 3457/1998 (Plēnums)	1998	<ul style="list-style-type: none"> • akadēmisko studiju programmu, no kurām daļa bija paredzētas kā ārvalstu universitāšu filiāles Grieķijā, atzīšana ir pretrunā Konstitūcijā ietvertajam privāto augstskolu izveidošanas aizliegumam (Konstitūcijas 16. panta) - saskaņā ar ievērojama tiesnešu mazākuma viedokli: pastāv Eiropas Kopienu dibināšanas līgumos nostiprinātās darba ņēmēju pārvietošanās un uzņēmējdarbības veikšanas brīvības un Grieķijas Konstitūcijas kolīzija 	Nomiko Wima 1999, 1019, To Syntagma 1998, 961 Internets ⁵⁹
Galvenais akcionārs lieta Nr. 3242/2004 (4. Senāts)	2004	<ul style="list-style-type: none"> • strīdu izšķirošās nacionālās konstitūcijas normas, kas nosaka mediju uzņēmuma „galvenā akcionāra” īpašību neatbilstību publiskā iepirkuma procedūras ietvaros noteiktajām piedāvātāja īpašībām (Konstitūcijas 14. panta devītā daļa), pārkums pār direktīvā 93/37/EWG iekļautajiem nosacījumiem par piemērotību - pamatojums: Kopienų tiesību sistēmas pārkums pār Konstitūciju būtu tas pats, kas noliegt Grieķijas Konstitūcijas izdevēja tiesības mainīt Konstitūciju, lai gan Grieķijas Konstitūcijas 28. pantā ietvertajam noteikumam, ņemot vērā Kopienų tiesību spēkā esamību Grieķijā, nav augstāks formāls spēks nekā citiem Konstitūcijas priekšrakstiem (divu tiesnešu atsevišķās domas)⁶⁰ 	Internets ⁵⁹
Tiesību aizsardzība pret parlamenta pieņemto individuālo likumu lieta Nr. 391/2008 (5. Senāts)	2008	<ul style="list-style-type: none"> • tiesas pieteikums EKT, lai saņemtu prejudiciālo nolēmumu jautājumā, vai abstraktās normu kontroles attiecībā uz likumiem neesamības dēļ tiesību aizsardzības reducēšana uz strīdīgās normas kontroli konkrētās lietas ietvaros – civiltiesiska prasība personisko tiesību aizskārums gadījumā – atbilst Kopienų tiesībām - ņemot vērā Kopienų tiesību būtiskumu strīdīgajā jautājumā (85/337/EWG), pienākumam nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību tiek izvirzītas augstākas prasības 	Internets ⁵⁹
Austrijas Konstitucionālā tiesa (<i>Verfassungsgerichtshof</i>)			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Bundesvergabeamt (B2300/95)	1995	<ul style="list-style-type: none"> • EKT kā likumīgais tiesnesis Federālā Konstitucionālā likuma 83.panta otrās daļas izpratnē 	Slg. 14390 HV, 273 Internets ⁶¹
Atestāts par vispārējo vidējo izglītību (<i>Hochschulreife</i>) (B877/96)	1997	<ul style="list-style-type: none"> • Kopienų tiesību piemērošanas prioritāte⁶² - tas jāievēro arī Konstitucionālajai tiesai 	Slg. 14886
Dānijas Augstākā tiesa (<i>Højesteret</i>)			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Māstrihtas spriedums (I 361/1997)	1998	<ul style="list-style-type: none"> • Māstrihtas līguma ratifikācija atbilst konstitūcijai • sekundārie tiesību akti netiek piemēroti valsts iekšienē, ja tos izdodot ir pārkāpta EK kompetence - kompetence pārbaudīt un nepiemērot ir visām Dānijas tiesām 	EuGRZ 1999, 49 Internets ⁶³

⁶⁰ Par šī viedokļa nesaderību ar Eiropas Savienības tiesībām skat. 62. atsauci (11. lpp.). Turpretim zemāko instanču civilās un administratīvās tiesas bieži un pastāvot dažādiem lietu faktiskajiem apstākļiem ir norādījušas uz Kopienų tiesību pārkumu pār Konstitūciju.

⁶¹ Skat. www.ris.bka.gv.at/vfgh.

⁶² Skat. Austrijas Konstitucionālās tiesas spriedumu (ÖverfGH), G2/97, krājums 15215; ÖverfGH, G24/01 u.c., krājums 16293 un ÖverfGH, G121/03 u.c. par pieļaujāmību veikt normu kontroli pār nepiemērojamiem noteikumiem un likumiem.

⁶³ www.eu-ophlysningen.dk/dokumenter/traktat/amsterdam/smaatryk/bilag/grundlov.

Igaunijas Valsts tiesa (<i>Riigikohus</i>)⁶⁴			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Vēlēšanu apvienības II (Plenārsēdes lēmums) (3-4-1-1-05) tiesneses LAFFRANQUE un citu tiesnešu atsevišķās domas	2005	<ul style="list-style-type: none"> • ES tiesību piemērošanas pārkums - Igaunijas tiesību normai, kolidējot ar ES tiesībām, nacionālā tiesību norma netiek piemērota tikai atsevišķos gadījumos, bet tas nepadara šo normu par spēkā neesošu - likumdevēja kompetencē ir izlemt savādāk un radīt tiesisku pamatu, lai paziņotu par normas spēkā neesamību - šim mērķim ne Igaunijas Pamatlikums, ne ES tiesības neparedz speciālu procesu Igaunijas Valsts tiesā (<i>Riigikohus</i>) • Tiesību kancleram (<i>õiguskantsleril</i>) nav pilnvaras abstraktās normu kontroles procesā pārbaudīt, vai Igaunijas tiesības atbilst ES tiesībām • skatīt arī <i>TIESNESES LAFFRANQUE atsevišķās domas</i>: Igaunijas Valsts tiesai būtu saturiski jāpārbauda Igaunijas tiesību atbilstība ES tiesībām un attiecīgajā gadījumā jāiesniedz pieteikums EKT prejudiciāla nolēmuma saņemšanai - jo 2003. gadā Igaunijas Pamatlikumā tika izdarīti grozījumi, kas pilnvaro Tiesību kancleru pārbaudīt (šeit:) partiju likuma atbilstību konstitūcijai. 	(Riigi Teataja III 2005, 13, 128) Internets ⁶⁵
Monetārās savienības atzinums (Konstitucionālo lietu kamera) (3-4-1-3-06) tiesnešu <i>KERGANDBERG</i> un <i>KÕVE</i> atsevišķās domas	2006	<ul style="list-style-type: none"> • ES tiesību augstāks juridiskais spēks arī pār Igaunijas Pamatlikumu • Likuma par Konstitūcijas papildināšanu iztulkošana pēc iespējas tuvāk EK tiesību mērķim un jēgai • Igaunijas Pamatlikums pieļauj pievienošanos Monetārajai savienībai; izmaiņas Igaunijas Bankas kompetencē • skat. <i>TIESNEŠU KERGANDBERG un KÕVE atsevišķās domas</i>, kuri izsaka kritiku par to, ka Igaunijas Valsts tiesa neizsaka viedokli par robežām ES tiesību pārkumā pār Igaunijas tiesībām, kā arī neinterpretē Konstitūcijas pamatprincipus, kuri ir noteikti Likuma par Konstitūcijas papildināšanu 1. paragrāfā. Pēc tiesneša <i>KÕVE</i> domām, Eiropas Savienības tiesību pārkuma princips tiek "pārvērtēts" 	(Riigi Teataja III 2006, 19, 176) Internets ⁶⁶
Polijas Konstitucionālais tribunāls (<i>Trybunał Konstytucyjny</i>)⁶⁷			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Eiropas apcietināšanas orderis ⁶⁸ (P 1/05)	2005	<ul style="list-style-type: none"> • Polijas pilsoņa izdošana pamatojoties uz Eiropas apcietināšanas orderi ir konstitūcijai neatbilstoša • nepieciešamība pēc attiecīgiem Konstitūcijas grozījumiem • arī likumi, kas ievēš ES tiesības, pakļauti konstitucionālajai kontrolei 	OTK ZU 2005, A, Nr. 4, Pos. 42 Internets ⁶⁹
ES pievienošanās līgums (K18/04)	2005	<ul style="list-style-type: none"> • Polijas Konstitūcijas augstākais juridiskais spēks pār Eiropas Kopienu tiesībām⁷⁰ • Konstitūcijas iztulkošana pēc iespējas tuvāk Eiropas Kopienu tiesību mērķim un jēgai • neatrisināmu kolīziju starp Konstitūciju un EK tiesībām gadījumā valsts patur tiesības pieņemt lēmumu (Konstitūcijas izmaiņas vai izstāšanās no ES) • ES nav pārnacionāla, bet gan īpaša starptautiska organizācija 	OTK ZU 2005, A, Nr. 7, Pos. 81 Internets ⁷¹ →

⁶⁴ Sastādījusi *Julia Laffranque*, Tartu Universitāte.

⁶⁵ Tulkojumu angļu valodā skat. www.nc.ee/?id=391.

⁶⁶ Tulkojumu angļu valodā skat. www.nc.ee/?id=663.

⁶⁷ Sastādījis *Piotr Czarny*, Krakovas Universitāte.

⁶⁸ Par šo jautājumu skat. arī Vācijas *Federālās Konstitucionālās tiesas* 2005. gada (skat. 5. lpp.) un Čehijas *Ústavní soud* 2006. gada (skat. 13. lpp.) spriedumus.

⁶⁹ Tulkojumu vācu un angļu valodā skat. www.trybunal.gov.pl/eng/summaries/wstep_gb.htm.

⁷⁰ Dažās dalībvalstīs (Griekijā, Spānijā, Polijā, Lietuvā) tiesas ir noliegušas *Eiropas Savienības tiesību pārkumu pār nacionālajām konstitūcijām*.

Tādējādi tās apšauba *Eiropas Savienības tiesību sistēmas vienu no galvenajiem elementiem*. Jau 1970. gada spriedumā *Internationale Handelsgesellschaft* (lieta Nr. 11/70) EKT uzsvēra tāda principa kā pārkuma pār nacionālajām konstitucionālajām tiesībām [izņemot konstitūcijas kodolu]

(ES pievienošanās līgums)	2005	<ul style="list-style-type: none"> • sekundāriem tiesību aktiem, kas pārsniedz kompetenci, nav augstāks juridiskais spēks nekā valsts nacionālajiem normatīvajiem aktiem; dalībvalstu orgāni patur tiesības pieņemt gala lēmumu • ES pilsoņu pašvaldību vēlēšanu tiesības atbilst Konstitūcijai 	
Lisabonas Līgums (K 32/09)p	2010	<ul style="list-style-type: none"> • Primacy of the Constitution over Union law in Poland (confirmation) • EU membership not a limitation but manifestation of the state's sovereignty; transfers of competences do not lead to permanent limitations of sovereign rights of the states <ul style="list-style-type: none"> - member states maintain the competence of competences - preservation of <i>constitutional identity</i> excludes the transfer of the competence to take certain fundamental decisions • When transferring competences to the EU, the procedure under art. 90 of the Constitution is essential for the safeguard of sovereignty <ul style="list-style-type: none"> - <i>principle of protection of the state's sovereignty</i> in the process of integration - treaties ratified in accordance to art. 90 enjoy a presumption of constitutionality which may be ruled out only if there is no possible interpretation of the treaty or the Constitution allowing to state the conformity • art. 48 EU Treaty and 352 FEU Treaty are consistent with the primacy of the Constitution (art. 8(1)) and the integration clause (art. 90(1) of the Constitution) • extensive discussion of the relevant jurisprudence of the French, German, Czech, Latvian and Hungarian constitutional courts 	Internets ⁷²
Lietuvas Konstitucionālā tiesa (<i>Konstitucinis Teismas</i>)⁷³			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Zemes īpašuma tiesības aizsargājamās un meža teritorijās (17/02, 24/02, 06/03, 22/04))	2006	<ul style="list-style-type: none"> • Eiropas Savienības tiesību piemērošanas pārkums pār nacionālajām tiesībām, izņemot Konstitūciju⁷⁴ 	Internets ⁷⁵
Radio un televīzijas finansēšana un radio frekvences (30/03)	2006	<ul style="list-style-type: none"> • EKT prakse kā avots tiesību iztulkošanai ir būtiska, iztulkojot un piemērojot Lietuvas tiesību normas • Eiropas Savienības tiesībām nav pārkuma pār Konstitūciju 	Internets ⁷⁶
Sabatauskas (47/04)	2007	<ul style="list-style-type: none"> • pieteikums EKT prejudiciāla nolēmuma saņemšanai (lieta Nr. C-239/07, attiecībā uz Direktīvu 2003/54) 	Internets ⁷⁷

esamību; šis princips turpināja darboties arī vēlāk, kad Savienība tika reformēta un tā paplašinājās. Tas ir viens no *acquis communautaire*, ko visas vēlāk pievienojušās dalībvalstis Pievienošanās līgumos nepārprotami ir atzinušas, veidojošiem elementiem.

⁷¹ Tulkojumu vācu un angļu valodā skat. www.trybunal.gov.pl/eng/summaries/wstep_gb.htm.

⁷² www.trybunal.gov.pl/Rozprawy/2010/Dz_Ustaw/k_32s09.htm; English translation at www.trybunal.gov.pl/eng/summaries/documents/K_32_09_EN.pdf. See also the dissenting opinion to the statement of reasons of Judge *Mirosław Granat*.

⁷³ Ņemiet vērā, ka Lietuvā būtiski jautājumi, kas attiecas uz nacionālo tiesību un ES tiesību savstarpējām attiecībām, tiek regulēti 2004. gada 13. jūlija *Konstitucionālajā likumā par Lietuvas dalību Eiropas Savienībā*. Saskaņā ar likuma otro paragrāfu ES tiesības ir Lietuvas tiesību sistēmas sastāvdaļa. Tāpat likumā tiek regulēta ES tiesību tiešā iedarbība un pārkums (taču ne attiecībā uz Lietuvas Konstitūciju).

⁷⁴ Par šī viedokļa nesaderību ar Eiropas Savienības tiesībām skat. 62. atsauci (11. lpp.).

⁷⁵ Tulkojumu angļu valodā skat. www.lrkt.lt/dokumentai/2006/r060314.htm.

⁷⁶ Tulkojumu angļu valodā skat. www.lrkt.lt/dokumentai/2006/r061221.htm.

⁷⁷ Tulkojumu angļu valodā skat. www.lrkt.lt/dokumentai/2007/d070508.htm.

Čehijas Konstitucionālā tiesa (Ústavní soud)⁷⁸			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Cukura kvotas (Pl. ŪS 50/04)	2006	<ul style="list-style-type: none"> • Čehijas Republikai pievienojoties ES, valsts institūciju kompetences tika nodotas Kopienas institūcijām. Čehijas Republikas veiktā šo kompetenču nodošana ir tikai nosacīta un līdz ar to var turpināties tikai tik ilgi, kamēr Kopienas institūcijas šīs nodotās kompetences izmanto tādā veidā, kas ir savienojams ar Čehijas Republikas kā valsts suverenitātes pamatprincipiem un neapdraud tiesiskas valsts būtību • EK tiesību tiesā iedarbība nacionālajās tiesībās un EK regulu piemērošanas pārākums izriet no EK tiesību dogmatikas. Šī atziņa ir nostiprināta EKT judikatūrā • Čehijas Konstitūcijas 10.a pants darbojas divējādi: no vienas puses, tas ir tiesiskais pamats kompetenču nodošanai EK, no otras puses, tādējādi tiek „atverta“ nacionālā tiesību sistēma EK tiesību iedarbībai 	Internets ⁷⁹
Eiropas apcietināšanas orderis⁸⁰ (Pl. ŪS 66/04)	2006	<ul style="list-style-type: none"> • nacionālās tiesību normas, ieskaitot Konstitūciju, ir jāiztulko atbilstoši Eiropas intergācijas principiem un sadarbībai starp Kopienas un dalībvalsts institūcijām [„iztulkošana atbilstoši Eiropas tiesībām“] • ja Čehijas Konstitūcijas iztulkošana atbilstoši Eiropas tiesībām nav iespējama, Konstitūciju var grozīt tikai konstitūcijas likumdevējs 	Internets ⁸¹
Noteikumi par ārstniecības līdzekļiem (Pl. ŪS 36/05)	2007	<ul style="list-style-type: none"> • iztulkojot Čehijas Pamattiesību hartas (Listina základních práva svobod) 36. pantu, kas paredz tiesības uz neatkarīgu tiesas procesu, Konstitucionālajai tiesai (Ústavní soud) ir jāņem vērā EKT tiesu prakse, kurā tā jau ir izlēmusi par EK direktīvā paredzēta procesuāl-tiesiskā standarta iztulkošanu 	Internets ⁸²
Lisabonas Līgums I (Pl. ŪS 19/08)	2008	<ul style="list-style-type: none"> • Čehijas Republikas institūciju kompetenču nodošana starptautiskai organizācijai Konstitūcijas 10.a panta izpratnē nedrīkst novest pie situācijas, ka netiek ievērota Republikas kā suverēnas un demokrātiskas tiesiskas valsts būtība. Turklāt kompetenču nodošana ir tikai un vienīgi politisks jautājums • ja, nododot kompetences starptautiskai organizācijai, tiktu nodota arī „kompetenču-kompetence“, proti, organizācija savas kompetences varētu mainīt neatkarīgi no dalībvalstu gribas, suverēnas un demokrātiskas tiesiskas valsts pamatprincipi Konstitūcijas 1. panta izpratnē tiktu pārkāpti⁸³ • modernā koncepcija noteic, ka valsts suverenitāte nav pašmērķis, bet gan ir vērsta uz konstitūcijā ietverto pamatvērtību sasniegšanu • pārbaudot preventīvi starptautiska līguma konstitucionalitāti, pārbaudes „rāmis“ ir visa konstitucionāltiesiskā kārtība, nevis tikai Konstitūcijas materiāltiesiskais kodols 	Internets ⁸⁴

⁷⁸ Sastādījis *Harald Christian Scheu*, Kārļa Universitāte Prāgā.

⁷⁹ Tulkojums angļu valodā www.concourt.cz/file/2274.

⁸⁰ Par šo jautājumu skat. arī Vācijas *Federālās Konstitucionālās tiesas* (skat. 5. lpp.) un Polijas *Trybunał Konstytucyjny* (skat. 11 lpp) 2005. gada spriedumus.

⁸¹ Tulkojums angļu valodā www.concourt.cz/file/2276.

⁸² Tulkojums angļu valodā www.concourt.cz/file/2294.

⁸³ Par šo jautājumu skat. arī Vācijas *Federālās Konstitucionālās tiesas* 1993. gada Māstrihtas spriedumu (skat. 4. lpp.).

⁸⁴ Tulkojums angļu valodā http://angl.concourt.cz/angl_verze/doc/pl-19-08.php.

<p>Lisabonas Līgums II (Pl. ŪS 29/09)</p>	<p>2009</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstitucionālās tiesas veiktās starptautiska līguma konstitucionalitātes pārbaudes mērķis ir novērst iespējamās pretrunas starp Līgumā noteiktajiem pienākumiem un konstitucionāltiesisko kārtību, vēl pirms Līguma spēkā stāšanās attiecībā uz Čehijas Republiku. Tomēr uz šīm pretrunām ir jānorāda bez nevajadzīgas vilcināšanās. Nesamērīga vilcināšanās pieņemt lēmumu par to, vai [valsts] uzņemsies Līgumā noteikto pienākumu vai nē, ir pretrunā labas ticības principam starptautiskajās tiesībās • no Čehijas Konstitūcijas izriet, ka Valsts prezidentam ir pienākums bez nevajadzīgas vilcināšanās ratificēt starptautisku līgumu, par kuru ir vienojusies Valdība un kuru ir apstiprinājis demokrātiski ievēlētais Parlaments. Tikai tiesvedība Konstitucionālajā tiesā par starptautiskā līguma konstitucionalitāti aizkavē šāda līguma ratifikāciju līdz brīdim, kad Konstitucionālā tiesa ir pieņēmusi lietā nolēmumu • Konstitucionālajai tiesai nav iespējams jau iepriekš autoritatīvi noteikt to Čehijas Republikas institūciju kompetenču katalogu, kas nav nododamas. Pienākums skaidri noteikt šādas [kompetenču nodošanas] robežas visupirms ir konstitūcijas likumdevējam⁸⁵ • Eiropas Parlaments nav vienīgais Savienības demokrātiskās leģitimizācijas avots. Leģitimizācija izriet no valsts, kā arī Eiropas līmenī esošo struktūrvienību mijiedarbības. Līdz ar to nevar prasīt absolūtu atsevišķo dalībvalstu vēlētajū vienlīdzību⁸⁶ 	<p>Internets⁸⁷</p>
<p>Latvijas Republikas Satversmes tiesa⁸⁸</p>			
<p>Lietas nosaukums</p>	<p>Gads</p>	<p>Galvenās tēzes</p>	<p>Avots</p>
<p>LAPK norma par atbildību par pasažieru pārvadāšanu (lieta Nr. 2004-01-06)</p>	<p>2004</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pēc pievienošanās Eiropas Savienībai Latvijai jāpilda visas saistības, kas izriet no šā fakta⁸⁹ • attiecībās ar citām Eiropas Savienības dalībvalstīm Latvijai jāpiemēro Eiropas Kopienas tiesību akti. Ja starptautiski tiesiskās saistības neatbilst šiem aktiem, dalībvalstij šī neatbilstība jānovērš. To var darīt arī tiesību piemērošanas ceļā⁹⁰ 	<p>Internets⁹¹</p>
<p>Rīgas brīvostas teritorijas plānojums (lieta Nr. 2007-11-03)</p>	<p>2008</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2008. gada 17. janvāra spriedumā Satversmes tiesa noteica, ka ar pievienošanās līguma ratifikāciju <i>Eiropas Savienības tiesības</i> ir kļuvušas par <i>Latvijas tiesību sistēmas neatņemamu sastāvdaļu</i>⁹² 	<p>Internets⁹³</p>

⁸⁵ Ņemiet vērā: līdz šim savādāk Vācijas *Federālā Konstitucionālā tiesa* spriedumā Lisabonas Līguma lietā (6. lpp.).

⁸⁶ Par šo jautājumu skat. arī Vācijas Federālās Konstitucionālās tiesas spriedumu Lisabonas Līguma lietā (6. lpp.).

⁸⁷ Refīze angļu valodā atrodama www.concourt.cz/view/2144.

⁸⁸ Sastādījis *Jānis Pleps*, Biznesa augstskola Turība, Latvijas Universitātes doktorants.

⁸⁹ 7.punkts. „Pēc iestāšanās Eiropas Savienībā Latvijas Republikai jāpilda saistības, kas izriet no Līguma starp Beļģijas Karalisti, Dānijas Karalisti, Vācijas Federatīvo Republiku, Grieķijas Republiku, Spānijas Karalisti, Francijas Republiku, Īriju, Itālijas Republiku, Luksemburgas Lielhercogisti, Nīderlandes Karalisti, Austrijas Republiku, Portugāles Republiku, Somijas Republiku, Zviedrijas Karalisti, Lielbritānijas un Ziemeļrīrijas Apvienoto Karalisti (Eiropas Savienības dalībvalstīm) un Čehijas Republiku, Igaunijas Republiku, Kipras Republiku, Latvijas Republiku, Lietuvas Republiku, Ungārijas Republiku, Maltas Republiku, Polijas Republiku, Slovēnijas Republiku, Slovākijas Republiku par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās Eiropas Savienībai.”

⁹⁰ 7.punkts. „Konsolidētā Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 307. pants regulē šādus gadījumus, nosakot, ka Eiropas tiesības neietekmē iepriekšējus līgumus, lai gan dalībvalstīm būtu jācenšas likvidēt šīs nesaderības. Tomēr tajā laikā, kamēr dalībvalsts nav veikusi nekādas darbības (denonsēšana, atrunu izdarīšana), jāpiemēro starptautiskais līgums [...]. Arī APL paredz, ka Eiropas Savienības (Kopienas) tiesību normas piemēro atbilstoši to vietai ārējo normatīvo aktu riskā spēka hierarhijā. Piemērojot Eiropas Savienības (Kopienas) tiesību normas, iestādei un tiesai jāņem vērā Eiropas Kopienas Tiesas judikatūra. Vadoties no Kopienas Tiesas lēmuma lietā Komisija pret Itāliju (Commission v. Italy, Case 10/61, [1962] ECR, p.11), attiecībās ar citām dalībvalstīm piemērojamas Eiropas Savienības (Kopienas) normas, t.i., piemērojami Eiropas Kopienas tiesību akti. Turklāt, ja dalībvalsts konstatē savu starptautiski tiesisko saistību nesaderību ar Eiropas Kopienas tiesību normām, tai ir jāveic viss nepieciešamais, lai nesaderību novērstu.”

⁹¹ <http://www.satv.tiesa.gov.lv/upload/2004-01-06.rtf>.

⁹² 24.2.punkts. "...Eiropas Savienības tiesības ir kļuvušas par neatņemamu Latvijas tiesību sastāvdaļu". (Šī izpratne atspoguļo Latvijas konstitucionālo tiesību stingri monistisko pieeju. Ņemiet vērā, ka saskaņā ar dualistisko pieeju ES tiesības tiek saprastas un piemērotas kā nošķirtas tiesības, kuras eksistē ārpus nacionālās tiesību sistēmas.)

⁹³ www.satv.tiesa.gov.lv/upload/2007-11-03_ostas%20lieta.htm.

<p>Lisabonas līgums (lieta Nr. 2008-35-01)</p>	<p>2009</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pievienošanās līgums Eiropas Savienībai un turpmākās izmaiņas pamatlīgumos ratificējams konstitucionālās procedūras kārtībā saskaņā ar Satversmes 68.panta otro daļu⁹⁴ • gadījumos, kad abstraktās sūdzības kārtībā nav lūgts pārbaudīt nepieciešamību kādu aktu nodot tautas nobalsošanai, privātpersonai ir tiesības ar konstitucionālo sūdzību vērsties Satversmes tiesā, lai pieprasītu tautas nobalsošanas sarīkošanu⁹⁵ • izmaiņas Latvijas dalības nosacījumos Eiropas Savienībā var skart Latvijas Republikas konstitucionālo pamatu (Satversmes 1., 2., 3., 4., 6. vai 77.pantu). Šādos gadījumos piemērojama Satversmes 77.panta procedūra, nevis Satversmes 68.pantā ietvertās procedūras⁹⁶ • Lisabonas līgumā paredzētā izstāšanās procedūra no Eiropas Savienības ir valstij labvēlīgāka par vispārējām starptautiskajām tiesībām. Divu gadu termiņš izstāšanās termiņš ir samērīgs un objektīvi pamatots⁹⁷ • suverenitātes elements ir valsts spēja uzņemties starptautiskos pienākumus. Valsts kompetences izmantošana ir pakļauta valsts suverēnajām vērtībām⁹⁸ • kompetenču nodošana Eiropas Savienībai nevis vājina, bet gan stiprina Latvijas tautas suverenitāti, kamēr tas atbilst Latvijas valsts vērtībām⁹⁹ • Latvijas iespējamā ietekmes vājināšanās Eiropas Savienībā jāvērtē kopumā ar ietekmes uzlabojumiem • iespējamā Eiropas Savienības pievienošanās Eiropas Cilvēktiesību konvencijai nebūtu pretrunā ar Satversmi 	<p>Internets¹⁰⁰</p>
---	-------------	--	--------------------------------

⁹⁴ Sprieduma 10.4.punkts. „Ar 2003. gada 8. maija grozījumiem Satversmes 68. pantā ir paredzēts, ka starptautiskos līgumus, kuros nolūkā stiprināt demokrātiju starptautiskajām institūcijām tiek deleģēta daļa no valsts institūciju kompetences, Saeima var apstiprināt sēdēs, kurās piedalās vismaz divas trešdaļas Saeimas locekļu, un šādu līgumu apstiprināšanai nepieciešams divu trešdaļu klātesošo deputātu balsu vairākums. Līdz ar to konstitucionāla ranga aktus var pieņemt tikai Satversmē noteiktajos gadījumos [...]. Likumus, kuri tiek pieņemti Satversmes 68. panta otrās daļas otrajā teikumā noteiktajā kārtībā, pieņem tas pats subjekts – Saeima – un tādā pašā kārtībā, kādā tiek izdarīti grozījumi tajos Satversmes pantos, kuri nav atzīstami par Latvijas Republikas konstitucionālo pamatu. Tas, ka minētie likumi saskaņā ar Saeimas kārtības rullī 114. panta otrās daļas 3. punktu tiek pieņemti divos, nevis trijos lasījumos, izriet no tā, ka starptautiskie līgumi atbilstoši to raksturam tiek apstiprināti parlamentā, neizdarot nekādus grozījumus to tekstā.“

⁹⁵ 11.2. – 11.3.punkts. „Šajā lietā neviens subjekts, pēc kura pieteikuma Satversmes tiesa varētu veikt tiesību normas (akta) abstrakto kontroli, tiesā nav vērsies. Satversmes tiesas uzdevums atbilstoši tās kompetencei ir nodrošināt tādas tiesību sistēmas pastāvēšanu, kurā pēc iespējas pilnīgāk un aptverošāk tiktu novērsti regulējumi, kas neatbilst Satversmei vai citām augstāka juridiskā spēka tiesību normām (aktiem), kā arī dot savu vērtējumu konstitucionāli nozīmīgos jautājumos. Tādējādi šajā lietā Satversmes tiesai nav pamata izbeigt tiesvedību pirms lietas izskatīšanas pēc būtības. [...] Arguments par to, ka Pieteikuma iesniedzēju sūdzība uzskatāma par actio popularis un viņu tiesības nav aizskartas, ir izvērtējams kontekstā ar Satversmes 101. panta pirmās daļas tvēruma noskaidrošanu lietas ietvaros. Izskatot lietas par atsevišķu pamattiesību pārkāpumiem, to īpaši rakstura dēļ ir nepieciešams apvienot aizskāruma konstatējumu ar lietas izskatīšanu pēc būtības. Kaut arī Satversmes tiesas likums to neparedz, Satversmes tiesa secina, ka pastāv atsevišķas pamattiesības, kuru iespējamā pārkāpuma izvērtējums prasa lietas skatīšanu pēc būtības. [...] Šajā lietā Pieteikuma iesniedzēji citastarp ir norādījuši uz Latvijas Republikas tiesību sistēmai vispārsvārīgu Satversmes pantu satura iespējamu grozīšanu līdz ar LL ratifikāciju. Ņemot vērā minēto, kā arī to, ka tautas tiesības piedalīties valstiski nozīmīgu lēmumu pieņemšanā atzīstamas par būtiskām pamattiesībām, Satversmes tiesai ir pienākums sniegt iespējami plašāko izvērtējumu tam, vai nav pārkāptas Pieteikuma iesniedzēju pamattiesības, un izskatīt lietu pēc būtības.“

⁹⁶ 15.punkts. „Satversmes tiesa savā praksē jau atzinusi, ka ir iespējams pieņemt tādus likumus, tostarp likumus par starptautisko līgumu ratifikāciju, kuri aizskar Satversmes 1. un 2. pantā noteikto, un ka referendumā nerīkošana šādā gadījumā saskaņā ar Satversmes 77. pantu ir antikonstitucionāla [...]. Saeimas pārstāvis atzina, ka šāds Pieteikuma iesniedzēju viedoklis ir pareizs, norādot, ka „Saeima arī neiebilst, ka Satversmes 2. panta izmaiņas nav tikai un vienīgi gramatiskas, tās var būt arī kontekstuālas, tāpat tās var būt arī saistībā ar citiem tiesību aktiem, ar kuriem suverenitāte varētu būt grozīta vai suverenitātes apjoms varētu būt ietekmēts“ [...]. Šādam Saeimas pārstāvja viedoklim pievienojās arī Ministru kabineta pārstāve, atzīstot, ka „var piekrist Pieteikuma iesniedzējiem par to, ka [Satversmes] 77. pants būtu jāpiemēro arī tad, ja [Satversmes] 2. pants būtu grozīts nevis tekstuāli, bet pēc būtības“ [...]. Līdz ar to var secināt, ka lietā nav strīda par to, vai Satversmes 2. pants var tikt grozīts, neizdarot tekstuālus pārgrozījumus tieši pašā pantā, bet šādus pārgrozījumus ietverot citos aktos. Tādējādi Satversmes tiesai ir jāizvērtē, vai apstrīdētā akta pieņemšanas rezultātā tiek skarts Satversmes 2. pantā ietvertais tautas suverenitātes princips un vai pēc apstrīdētā akta pieņemšanas to bija nepieciešams apstiprināt Satversmes 77. pantā noteiktajā tautas nobalsošanā.“

⁹⁷ 16.2.punkts. „Pirmkārt, izstāšanās tiesību regulējums nav tautas suverenitātes ierobežojums, jo jau šobrīd Vīnes konvencijas 54. panta „b” punkts nosaka izstāšanās procedūru no starptautiskā līguma. Minētā LLES norma ir uzskatāma par lex specialis attiecībā pret Vīnes konvencijas 54. panta „b” apakšpunktu, kas paredz, ka līguma darbības pārtraukšana vai dalībnieka izstāšanās no tā var notikt jebkurā laikā ar visu dalībnieku piekrišanu pēc konsultēšanās ar citām līgumslēdzējām valstīm. Turklāt LL nosaka plašākas garantijas nekā vispārējās starptautiskās tiesības. Saskaņā ar LLES 50. panta trešo daļu valstij ir tiesības izstāties no ES pēc divu gadu termiņa, pat ja tā nav panākusi vienošanos ar citām valstīm. Savukārt saskaņā ar LLES 50. panta otro daļu izstāšanās gadījumā nav nepieciešama visu dalībvalstu piekrišana, jo izstāšanās līgums tiek noslēgts, ja Padome lēmumu par to pieņemusi ar kvalificēto balsu vairākumu. Otrkārt, Pieteikuma iesniedzēji maldīgi uzskata, ka LLES 50. pants liedz Latvijai piedalīties izstāšanās nosacījumu izstrādē. Minētais pants paredz tikai to, ka Latvijas pārstāvji nepiedalās sarunās ES pusē. Taču Latvija saglabā savas tiesības kā pats-tāvīga līgumslēdzēja puse. Satversmes tiesa norāda, ka šajā kontekstā divu gadu termiņš Latvijai ir būtisks, lai tā nodrošinātu pēc iespējas saudzējošāku izstāšanās kārtību, ievērojot gan valsts, gan arī tās pilsoņu tiesības un likumīgās intereses, kuras viņi būs izmantojuši, kamēr Latvija bija ES dalībvalsts. Līdz ar to ir ne tikai vēlams, bet pat nepieciešams noteikts termiņš, kurā varētu panākt kompromisu attiecībā uz tām personām, kas attie-

(Lisabonas līgums)	2009	<ul style="list-style-type: none"> • sabiedrības informēšana par Eiropas integrācijas procesiem uzskatāma par labas pārvaldības izpaušmi, taču informēšanas procedūras nepilnības nerada Satversmes 2.panta pārkāpumu • Satversmes 68.panta ceturtais daļas procedūras piemērošanas ierosināšana ir puses Saeimas locekļu ekskluzīvā kompetence¹⁰¹ • Saeimai, lemjot par līgumiem, kas maina dalības nosacījumus Eiropas Savienībā, jābūt pieejamiem atzinumiem par šo līgumu iespējamo ietekmi. Tāpat Saeimai jāvērtē, kādas procedūras kārtībā attiecīgais likumprojekts apspriežams¹⁰² 	
Ungārijas Konstitucionālā tiesa (Alkotmánybíróság)			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Lisabonas Līgums (143/2010. (VII.14.) AB)	2010	<ul style="list-style-type: none"> • The entering into force of the Treaty of Lisbon does not hinder posterior constitutional review • The European integration clause (art. 2/A of the Constitution) cannot be interpreted in a way that would deprive the clauses on sovereignty and rule of law of their substance • The Treaty of Lisbon does not challenge the independence, sovereignty or rule of law character of the Hungarian state 	Internet ¹⁰³

cīgā brīdī izmanto kādas no ES pamatbrīvībām, piemēram, personām, kas likumīgi uzturas un strādā citās ES dalībvalstīs vai arī ir noslēgušas vienošanās par preču piegādi vai saņemšanu, pakalpojumu sniegšanu, arī kvalifikāciju atzīšanu, vai sava uzņēmuma filiāļu darbību, kā arī izmantojušas tiesības citās pasaules valstīs, ar kurām ES ir noslēgtas īpašas vienošanās, un kuras šīs personas zaudētu Latvijas izstāšanās gadījumā. Treškārt, divu gadu termiņš pats par sevi neierobežo Latvijas iespēju izstāties no ES, jo LLES 50.panta trešā daļa neizslēdz to, ka vienošanās par izstāšanos var tikt panākta ātrāk.”

⁹⁸ 17.punkts. „Satversmes 2. panta izpratne ietver ne tikai „pēdējā vārda tiesības”, bet arī pienākumu izvērtēt starptautiskas organizācijas darbības nosacījumus kā tādus. Daudz svarīgāka šajā kontekstā šķiet „pirmā vārda tiesība” – leģitīmais akcepts suverenitātes realizēšanai noteiktā veidā, proti, kompetenci realizējošās organizācijas mērķis, raksturs, uzbūve, kā arī valsts un tās pilsoņu iespēja ietekmēt kompetences realizēšanas procesus. Tādējādi ir nepieciešams izvērtēt, kurā brīdī suverenitātes izmantošana starptautisko saistību radīšanai sasniedz to pakāpi, kad nepieciešama konstitucionāla procedūra šīs izmantošanas leģitīmēšanai nacionālo tiesību sistēmā [..] Jau pirms Otrā pasaules kara starptautiskajās tiesībās, analizējot tiesiskās sekas, kas rodas, valstij uzņemoties starptautiskas saistības, suverenitāte tika vērtēta drīzāk kā suverēno tiesību izmantošana, nevis kā to ierobežošana. Pastāvīgā Starptautiskā tiesa nepiekrīt viedoklim, ka jebkura tāda līguma noslēgšana, atbilstoši kuram valsts apņemas veikt noteiktu darbību vai atturēties no noteiktas darbības veikšanas, nozīmētu šīs valsts atteikšanos no savas suverenitātes. Tomēr tiesības uzņemties starptautiskus pienākumus ir valsts suverenitātes elements. [..] Analizējot valstu un starptautisko organizāciju savstarpējās attiecības, ir atzīts, ka starptautiskās organizācijas ir institūcijas, kurās valstis apvieno savu suverenitāti un resursus, lai risinātu kopīgas problēmas un rastu kopīgus to risinājumus, tādējādi darbojoties savu nacionālo interešu labā [..] Suverenitātes jēdziens vienmēr ir bijis saistīts ar varas izmantošanu iekšējās un ārējās attiecībās, un šī izmantošana vienmēr bijusi pakļauta suverēnām vērtībām, kuras to nosaka. Vērtības piešķir suverenitātei normatīvu raksturu, ko var izmantot, lai izvērtētu konkrētā sabiedrībā pastāvošo kārtību, kas mūsu gadījumā nozīmē attiecības starp valsti un starptautisku organizāciju.”

⁹⁹ 18.3.punkts. „Satversmes tiesa atzīst, ka nodoto kompetenču izvērtējumam jābalstās uz atziņu, ka kompetenču nodošana ES un Kopienas likumdošanas aktu integrācija mūsu sistēmā uzliek zināmus ierobežojumus, kas ir pieņemami vienīgi tādā gadījumā, ja ES tiesības ir savietojamas ar demokrātiskas valsts un tautas suverenitātes principiem, kuri izriet no Satversmes 1. un 2. panta. Satversmes tiesa norāda, ka atsevišķu kompetenču nodošana ES ir uzskatāma nevis par tautas suverenitātes vājināšanu, bet gan par tautas suverenitātes izmantošanu ES līgumos noteikto mērķu sasniegšanai. Ne pašreiz spēkā esošie līgumi, ne LLES 3. panta minētie mērķi, kurus saskaņā ar šā panta sesto daļu ES tiecas sasniegt savas kompetences ietvaros, nav pretrunā ar Satversmē nostiprinātajām vērtībām un interesēm. Vienlaikus, ES integrācijai attīstoties, jāņem vērā, ka Satversmes 2. pants nepieļauj neierobežotu kompetenču nodošanu, kas liegtu runāt par Latviju kā suverēnu valsti.”

¹⁰⁰ http://www.satv.tiesa.gov.lv/upload/spriedums_2008-35-01.htm.

¹⁰¹ 19.punkts. „Līdz ar to obligāts priekšnoteikums attiecīgās darbības veikšanai ir Satversmē noteikta deputātu skaita parakstīts pieprasījums, proti, Satversme attiecīgo darbību īstenošanu padara atkarīgu no pietiekami daudzu Saeimas deputātu parakstīta pieprasījuma. Šīs darbības īstenošana ietilpst nevis Saeimas kā valsts varas orgāna, bet gan Saeimas deputātu kā tautas priekšstāvju ekskluzīvajā kompetencē. Tādējādi Satversme atsevišķiem Saeimas locekļiem piešķir tiesības paust savu viedokli par valstiski svarīgiem jautājumiem un uzraudzīt parlamenta vairākuma darbību. Līdzīgi konstruēta arī Satversmes 68. panta ceturtdaļa. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Satversme pēc savas būtības ir īss, lakonisks, tomēr komplikēts dokuments. Proti, nevienai Satversmes normu, tās daļu vai pat atsevišķu vārdu nevar uzskatīt par lieku, jo šāda izpratne sagrāutu Satversmes iekšējo loģisko struktūru [..]. Ja kādam formulējumam Satversmē ir piešķirts noteikts saturs, tad tas obligāti jāņem vērā, lai attiecīgo Satversmes normu piemērotu pareizi. [..] Satversmes tiesa secina, ka Satversmes 68. panta ceturtdaļa kā priekšnoteikumu tam, lai tauta varētu īstenot savas tiesības līdzdarboties lēmuma pieņemšanā attiecībā uz ES līgumu grozījumiem, paredz vismaz puses Saeimas locekļu pieprasījumu. Lai gan šo tautas tiesību izmantošanai ir paredzēts priekšnoteikums, Satversmes tiesa nevar pārvērtēt atsevišķu Satversmes normu konstitucionalitāti, jo šāds izvērtējums būtu ārpus tās kompetences. Tomēr Satversmes tiesa *de lege ferenda* arī piekīt M. Paporinska norādītajam, ka tautas nobalsošanai neapšaubāmi ir būtiska nozīme šādu valstiski svarīgu lēmumu leģitīmēšanā.”

¹⁰² 20.punkts. „Satversmes tiesa norāda, ka tas, vai Saeimas deputāti spēj objektīvi lemt par tāda starptautiskā līguma apstiprināšanu, kas ES deleģē daļu Latvijas valsts institūciju kompetences, zināmā mērā ir atkarīgs no deputātiem pieejama attiecīgā līguma iepriekšēja izvērtējuma *inter alia* Ministru kabineta padotībā esošajās iestādēs un ekspertu atzinumos. Arī pašai Saeimai pēc attiecīgā likumprojekta saņemšanas ir pienākums atbilstoši Satversmē vai likumos noteiktajam visupirms izvērtēt to, kādā procedūrā likums būtu apstiprināms. [..] Satversmes tiesai pēc iepazīšanās ar Saeimas sēžu stenogramām un citiem lietas materiāliem nav pamata uzskatīt, ka Saeimas deputātu balsojums par LL ratifikāciju būtu bijis patvaļīgs un pieņemts uz nepilnīgas informācijas pamata. Turklāt pienākums izvērtēt tiesību aktus, par kuriem notiek balsošana, ir politiskās atbildības jautājums.”

¹⁰³ See www.mkab.hu. English press release at www.mkab.hu/admin/data/file/797_143_2010.pdf.

Pielikums: Nozīmīgi atzinumi par konstitucionāliem jautājumiem saistībā ar Zviedrijas piedalīšanos Eiropas integrācijas procesā¹⁰⁴			
<p>Zviedrijā tiesām ir ļoti neliela loma diskusijā par ES jautājumiem. <i>Riksdag</i> (parlaments) ir tā institūcija, kas galvenokārt attīsta konstitucionālās tiesības par Zviedrijas dalību Savienībā. Diskusija Zviedrijā galvenokārt norisinās par <i>Riksdag</i> lomu, nevis pamattiesību aizsardzību.</p>			
<p><i>Riksdag</i> konstitūcijas komiteja (<i>Konstitutionsutskottet</i>)</p>			
Nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
(Pievienošanās Eiropas Savienībai) (1993/94:KU 21)	1994	<ul style="list-style-type: none"> • kompetenču nodošana ES nedrīkst ietekmēt "valsts iekārtas un valsts pārvaldes formas principus" - ar tiem galvenokārt ir domāta Zviedrijas <i>Riksdag</i> kā Zviedrijas tautas galvenā pārstāvja loma • pamattiesību aizsardzībai ES ir jāatbilst līmenim, kāds noteikts ECTK un Zviedrijas <i>Regeringsformen</i> [Instrument of Government] • kolīziju gadījumos starp Zviedrijas konstitūciju un ES tiesībām nav jārisina jautājums par pārākumu, bet gan drīzāk par to, vai ES ir pienācīgi nodota kompetence, lai tā varētu pieņemt strīdīgo tiesību normu. Ja tā nav, attiecīgā norma Zviedrijā ir spēkā neesoša 	(1993/94:KU 21)
<p>Likumdošanas padome (<i>Lagrådet</i>)</p>			
Nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
(Līgums par Konstitūciju Eiropai) (vēlreiz apstiprināts Lisabonas Līguma sakarā)	2005 2008	<ul style="list-style-type: none"> • "Valsts iekārtas un valsts pārvaldes formas principi" ietver arī divu konstitucionālo likumu – <i>Preses brīvības akta</i> un <i>Pamatlikuma par vārda brīvību</i> – pamatprincipus, kas ir nozīmīgi instrumenti, lai nodrošinātu uzskatu neatkarīgu veidošanos Zviedrijā. Šo divu likumu pamatprincipi ir informācijas atklātība, tiesības iegūt informāciju publicēšanas nolūkā, cenzūras aizliegums, informācijas avotu aizsardzība un īpaša atbildības sistēma • Līgums par Konstitūciju Eiropai vājināja Zviedrijas <i>Riksdag</i> lomu, bet ne tādā mērā, lai tas būtu pretrunā ar konstitūciju • Līgums par Konstitūciju Eiropai ne vien paredzēja pietiekamu pamattiesību aizsardzību, bet pat pastiprināja to 	(atzinums 28.06.2005., vēlreiz apstiprināts 13.06.2008.)

(Prof. Dr. Thomas Schmitz, 09/2011)

¹⁰⁴ Sastādījis *Ola Zetterquist*, Gēteborgas Universitāte.